

Uredništvo in uprava:
Ljubljana,
Selenburgova ulica št. 6/II.

DELAVEC

Licijalna knjižnica
LJUBLJANA-Poljsanska
izv.

Izhaja vsak četrtek.

Stane posamezna šte. 1 Din,
mesečno Din 3.—, letoletno
35 Din. — Za člane izvod
po 60 para.

Oglasi po dogovoru.

norajo biti frankirani
isani, ter opremljeni
dotične organizacije.
— pisli se ne vračajo.

Reklamacije so poštne
proste.

Glasilo Strokovne komisije za Slovenio. (Izredni odbor GDSJ.)

Odgovor na desno.

V člankih, naslovljenih na »neodvisne« organizacije, ki smo jih priobčili zadnje tedne, smo jasno in odkrito srčno povedali, da želimo zedinjenje in da smo pripravljene tudi na dejanja v tej smeri.

Kdor je te članke prečital, vé, da važnosti zedinjenja ne podcenjujemo, naša širokogrudnost pa je dokaz, da smo pridno na delu za zblizavanje duhov. S temi članki smo »levici« natančno obrazložili naša stremjenja — sedaj vé, kaj hočemo in nadejamo se, da bo našla naša dobra volja tudi na nasprotni strani odziva.

Nekateri članki in notice priobčene v »Napreju« nas pa silijo, da tudi tej skupini razložimo naše mnenje k vprašanju zedinjenja delavskega pokreta.

V 126. številki »Napreja« smo čitali notice, ki zadeva to vprašanje. Med drugim je tam napisano:

»O komunističnih mahinacijah smo tudi že pisali. Mnogi še danes ne verjamejo, čeprav so imeli lep in očiten dokaz o tem pred par tedni, ko je naša Strokovna komisija nasleda klavrnim hujšakom, ki so potem njeno preveliko zaupanje grdo izrabili. Takrat so priredili ž njo skupne shode, na katerih so naše organizacije blatili.«

Ta »Naprejeva« notica nam kaže, kako napačno pojmujejo nekateri sodruzi v socialističnih vrstah strokovni pokret. Pravijo, da je Strokovna komisija nasleda, ker je privolila v skupne shode s komunisti, ki so ji njeno širokogrudnost plačali s tem, da so na teh shodih udrihali po njenih organizacijah.

Mi trdimo, da s temi udrihanji, ki so se res dogodili in o katerih smo svoječasno poročali, niso neodvisni napravili našim organizacijam najmanjše škode. Tisti, ki so skupne manifestacije izrabljali, so se sami pred delavstvom razkrinkali, da jim je združenje le maska, s katero zakrivajo svoj pravi obraz.

Na ljubljanskem protestnem shodu, ko je Marcel Žorga zašel na to pot in je namesto protesta proti nakanam kapitalistov udrihal po amsterdamski internacionali, se je čisto jasno pokazalo, da je napravil zelo slabo uslugo neodvisnim, kajti cel shod, in ne samo naši člani, so ogorčeno obsojali njegovo početje. In ko mu je s. Svetek odgovarjal, so poslušalci ta govor sodr. Svetka brez izjeme viharno odobrvali.

Istotako je bilo v Mariboru, ko je isti Žorga napravil izpad.

Kdo je torej nasledel? Ali je nasledla Strokovna komisija, ki je s svojim nastopom pokazala, da so njene besede o zedinjenju iskrene, ali tisti govorniki, ki so s temi čini pokazali pred vso množico, da je geslo o enotni fronti zanje le manevar za razbijanje naših organizacij? Resnici na ljubo pa moramo priznati, da je nastopala velika večina neodvisnih govornikov na skupnih manifestacijah lojalno in da so bili tudi med njimi razdirači izjeme. Strokovna komisija je organizacija mas, zato se ne sme zapirati v štiri stene, temveč mora biti po potrebi vsak čas pripravljena stopiti pred te mase, ne samo pred svoje, temveč tudi pred tuje, ter tam zagovarjati svoj program in svoje delo.

Če je naš program in naše delo dobro, potem bomo zmagali, če je pa program in naše delo slabo, potem je pa prav, če propademo. Tako gledamo mi na stvar.

Ker smo prepričani, da je naš program izmed vseh najboljši, da ne rečemo edino dober in izvedljiv, in ker je bilo vse naše dosedanje delo pošteno in požrtvovalno, zato nimamo niti najmanjšega povoda bati se stopiti pred delavstvo. Če kak posamezen demagog na shodih nagaja — njegova stvar — kajti pametni in zavedni bodo vedeli, kaj jim je storiti, nezavedne naj pa odpelje, ko jih bo srečala pamet se bodo sami vrnili. In organizacija, ki se vsled enega samega govora takega demagoga razbije, je bila pač slaba in ni imela pravice do življenja.

Na splošnem pa naj povemo, da ne razumemo načina, kakor piše »Napreju« zadnji čas o našem delu in strokovnem pokretu. Strokovna komisija za Slovenio se dosedaj ni vmešavala v političen prepir posameznih socialističnih struj, kvečjemu jim je blagohotno navetovala, naj se zedinijo.

Organizacija, ki predstavlja v Sloveniji 10.000 tisoč organiziranih članov, se ne more postavljati na stališče zadirljive sekte, ki se prepira na vse strani, ampak mora pri vsem varovanju svojega načelnega stališča duhove zblizovati.

Mi se popolnoma zavedamo, da delamo s tem v duhu našega članstva, — ki predstavlja največje in najbolj disciplinirano delavsko organizacijo v Sloveniji, ki si bo znala izvojevati na vse strani njene moči odgovarjajoč respekt.

Naš tisk.

(K akciji za zedinjenje.)

Ena najvažnejših nalog delavskega pokreta je, da se postavi delavski tisk denarno na zdravo podlago. Loda kako

to doseči? Pustimo, da nam pojasnijo to številke!

Kalkulacijska tabela za »Delavca«.

Ako se tiska lista v izvodih	Stane ena številka Din		Skupaj Din	1000 izvod lista stane letno	Ako stane št lista 70 p ima list letno	
	Tisk	uredništvo, uprava in drugo			Izube Din	Dobička Din
1.000	1.35	1.65	3	156.000	120.000	—
2.000	0.82	0.83	1.65	85.000	98.000	—
3.000	0.63	0.57	1.20	62.400	78.000	—
4.000	0.54	0.42	0.96	50.000	56.000	—
5.000	0.49	0.33	0.82	42.600	30.600	—
6.000	0.45	0.28	0.73	37.900	8.000	—
7.000	0.43	0.24	0.67	35.000	—	11.000
8.000	0.41	0.20	0.61	31.720	—	37.440
9.000	0.39	0.18	0.57	29.600	—	60.840
10.000	0.38	0.16	0.54	28.000	—	83.100
11.000	0.37	0.15	0.52	27.000	—	102.980
12.000	0.36	0.14	0.50	26.000	—	124.000
13.000	0.25	0.13	0.48	25.000	—	148.720
14.000	0.34	0.12	0.46	24.000	—	170.000
15.000	0.23	0.11	0.44	23.000	—	201.800

V Sloveniji imamo štiri strokovne liste, ki stojijo na razrednem marksističnem stališču. (Delavec, Lesni delavec, Zelezničar in Strokovna borba). Vsi ti listi skupaj imajo nad 16.000 naročnikov. Nekateri izmed njih, zlasti tisti, ki se omejujejo na eno samo stroko, pa imajo komaj nekaj nad 1000 naročnikov.

Potrebna za slovenske razmere delitev po strokah ni. Naše jezikovno področje je tako majhno, da najde za obravnavanje posebnih strokovnih vprašanj vsaka stroka tudi v skupnem listu dovolj prostora. In še se lahko pusti v listu dovolj prostora za razpravljanje o načelnih vprašanjih delavskega pokreta in za članke poučne in zabavne vsebine.

Za nobeno stroko tudi ne more biti škodljivo, če vzdržuje zvezo s celokupnim delavskim strokovnim gibanjem. Nasprotno! To je nujno potrebno, zakaj delavski pokret je nerazdružljiva enota.

Kako pa je to cepljenje na drugi strani škodljivo, tega se navadno ne zavedajo ne izdajatelji takih posebnih listov, ne članstvo, ki jih brez potrebe za drag denar kupuje. Zakaj pri nas se navadno veliko govori, malo misli, a še manj računa.

V zgornjih številkah je zapopadana uničujoča obsodba časopisnega separatizma. Kdor izdaja list za 1000 naročnikov, mesto, da bi solidarno združil sile svoje organizacije z drugimi in jemal list pri 8000 naklade, — ta daje za list rajše 156.000 Din, nego 29.000 Din, — obenem pa doseže, da stane ostalih 7000 izvodov skupnega lista letno za 26.000 Din več, nego bi stalo pri skupnem naročanju.

Samo ena taka ustanovitev — in mi jih imamo več — stane delavski pokret toraj letno 163.000 Din ali 642.000 K.

To nam zapravi v desetih letih ravno en lep delavski dom! Kako naj opravimo tako zapravljanje denarja v pokretu, ki ima v vseh panogah svojega gospodarstva ogromne primanjkljaje?

Ako bi kdo trdil, da izguba ni v resnici tako ogromna, ker se da list na ta način poceniti, da se ga izdaja mesto vsak teden vsakih štirinajst dni, da se ne daje vsakemu članu, da se štedi pri upravi in uredništvu, moramo na to odgovoriti, da to ni nobeno opravičilo in da so naše številke absolutno točne.

Le da se v tem slučaju škoda spremeni v moralno škodo. Ko bi taka opravičila kaj veljala, bi svetoval še izdatnejše sredstvo: Naj se sploh ne izdaja strokovnih glasil! — Ako delavstvo ne bo nič čitalo, si bo prihranilo ves denar, ki ga izdaja za svojo izobrazbo. Vsak pa ve, da tudi ti nasveti ne morejo biti resni in da tudi opravičila, ki bi hotela omiliti težo našega dokaza z v bistvu podobnimi razlogi, — ne morejo biti resna.

Kako je moglo do takih cepljenj sploh priti?

Vzrok za to so bili deloma načelni spori med delavstvom. V kolikor je bilo tako, je cepljenje, čeprav pomenja ogromno materialno škodo, razumljivo. — Seveda so zgoraj omenjene številke na to stran glasen opomin, da se urednikom in nastavljenecem ni treba bati ujedinenja — in da lahko mirno presojajo — načelne razloge, ki govorijo za in proti ujedinenju.

Deloma ima cepljenje svoj razlog v slepem prenašanju tega, kar smo videli in vidimo pri pokretih velikih narodov, v naše razmere, ne da bi se zavedali, da ista stvar v različnih razmerah ni na strokovna društva.

Nemški pokret ima na primer lahko mirno svoje posebne liste za posamezna strokovna društva.

Vsak list ima vkljub temu na deset-tisoče naročnikov.

Jasno je kot beli dan, da to za Slovenijo ne velja.

Ker tvori Slovenija — vsaj za nenačitanega delavca — svoje posebno jezikovno področje, moramo za Slovenijo v strokovnem časopisju delitev po strokah odkloniti in iti za tem, da dobi ves marksističen delavski pokret v Sloveniji eno skupno, dobro urejevano glasilo. Kako se organizira tisk izven Slovenije — to je stvar, ki se nas na prvi pogled direktno ne tiče.

Mnenja pa smo, da so tudi tam strokovna glasila za posamezne stroke nedopustni luksusi. Zakaj, čeprav je krog prebivalstva s srbskim oziroma hrvaškim narečjem dosti večji, kot krog s slovenskim — je v ostalem delu države industrijsko prebivalstvo relativno še redkeje, nego v Sloveniji in krog naročnikov, čitateljev, je še redkejši.

Ne poznamo natančnih števil — a najbrže se ne bomo motili, ako trdimo: Tudi listi za posamezne stroke na jugu so nesorazmerno dragi, tudi oni mečejo v vodo denar, ki ga drugje primajkuje, tudi za srbsko-hrvaško področje bi bila najboljša rešitev vprašanja sindikalnega tiska: En list pisan s cirilico in en list pisan z latinico. — Je pa to stvar, v kojoj se nismo kompetentni vmešavati.

Pač pa smo v istem trenutku kompetentni, da povemo svoje mnenje, ko bi se zahtevalo, da prispevamo na podlagi ujedinenjvalnih akcij za finančno slabo fundirane časopise posameznih strok — od kojih naše članstvo po večini ne bi nič imelo — kake znatnejše vsote. Napak, ki jih doma zavračamo, tudi drugje ne bi mogli podpirati.

Mezno vprašanje rudarjev pri Trbov. družbi.

Zivljenske razmere rudarjev so čimdalje neznosnejše.

Trboveljska družba izkorišča slabe strani zadnje mezdne pogodbe in skuša spraviti delavstvo pri vsakokratnem mezdnem reguliranju v slabši položaj. Zato je delavstvo razburjeno in zahteva vedno glasneje, da se zanj kaj stori.

Naša »Unija slov. rudarjev« se nahaja v težkem položaju.

Njeni člani zahtevajo: Stavite zahteve in storite kaj za nas, kakor ste prej že nešteto krat. Na drugi strani pa je sedaj drugačen položaj, nego prej. »Unija« nima za seboj zaupanja večine v rudniku zaposlenega delavstva in ne more započeti na svojo roko pogajanj, ker bi ne mogla računati na dovoljno zaslombo med delavstvom. Zato je sklicala pretekli teden po revirju več sestankov svojih članov, kjer smo se pomenili, kaj bi bilo v zadevi mezdnih pogajanj ukreniti. Na teh sestankih so naši člani svetovali, naj vloži »Unija« zahteve. Vodstvo »Unije« ni mislilo na to in bi moglo prevzeti odgovornost, ako bi ji jo naložilo celokupno delavstvo, ne samo naše članstvo.

Zato je sklicalo v Trbovljah javen shod, na katerem naj bi zavzelo vse delavstvo svoje stališče do tega vprašanja. Na tem shodu se je izreklo delavstvo z veliko večino za to, naj zastopa njegove mezdne zahteve »Zveza rudarskih delavcev«. — Mi se bomo po tem tudi ravnali. Do sem bi bila stvar popolnoma v redu.

Nihče nam ne sme in ne more zameriti, ako se kot strokovna organiza-

cija s svojimi člani pogovorimo o tem, kje nas čevlji žuli. To je vendar naša dolžnost.

Kako so delali sedanji neodvisni, ko so bili manjšinska skupina? Ali niso bili oni tisti, ki so silili večino vedno in vedno k dejanjem, iz katerih se je rodilo mnogo dobrega za delavstvo? Ali ni naša naloga sedaj podobna?

Seveda bomo vršili to nalogo v toliko drugače, nego prejšnja opozicija, da mi iz dolgoletne prakse poznamo težave, s katerimi se ima organizacija v borbi boriti.

Zato bo naš nastop sicer odločen, a nikdar demagoški.

Mesto da bi »Zveza rudarskih delavcev« naš nastop razumela, — so nastopili njeni voditelji na shodu na način, ki ga moramo zelo obžalovati.

Strokovni tajnik Šalomon nas je pripravil na zedinjenje s tem, da je trdil, da smo zahrbitneži in intriganti in je dejal, da smo začeli razpravljati o mezdnem vprašanju le zato, ker smo od Trboveljske družbe podkupljeni, ki že komaj čaka, da plane po Šalomonu in njegovih pomagačih. In vendar ni tako. Vsak ve, da je sila velika in da je treba nekaj storiti. O Šalomonu smo upali, da je toliko moza, da ga Trboveljske družbe ne bo strah, zato nam še na misel ni prišlo, da bi mogel videti v tem, da zahtevamo, da nosi, ko ima zupanje ljudi, tudi odgovornost, že napad na svojo osebo in njegovo organizacijo.

Nositi odgovornost je težka stvar. Zato se čudimo, da je mogel govoriti Šalomon na tak način o sodruhu Čobolu in drugih naših, ki so na odgovornih mestih osiveli?

Naše organizacije.

Kemična stroka.

Skupščina Osrednjega društva kem. delavcev se je vršila dne 3. junija t. l. Navzočih je bilo 16 delegatov iz 15 podružnic, ter zastopnik Strokovne komisije za Slovenijo s. Franc Svetek. — Predsednik Lipovž je po odobrenju dnevnega reda ugotovil v svojem poročilu, da je zastopanih na skupščini 1316 članov. S. Reje je v svojem tajniškem poročilu razložil položaj podružnic in osrednjega društva. Ugotovil je, da je mnogo sodelovala v težkih mezdnih gibanjih Strokovna komisija v Ljubljani, Celju in Mariboru. Iz statistike je razvidno, da je Osrednje društvo priredilo v preteklem letu 125 shodov, 50 članskih sestankov in 28 občnih zborov, ter 41 mezdnih gibanj. Blagajniško poročilo je podal s. Sešek. Osrednje društvo je v preteklem letu pretrpelo radi prenizkih prispevkov težko krizo, ker niso naraščali v razmerju z naraščajočo draginjo. Dalje je razvidno, da so si podružnice: kemičnih delavcev in steklarjev v Hrastniku in papirniških delavcev v Medvodah-Goričanih nabavile s posebnimi prispevki tri društvene zastave. Ena najmlajših podružnic v Mojstrani pa si je nabavila društveno knjižnico, kar je vsekakor razveseljav pojav. — Račun prometa vpošljemo na vsako podružnico tekom 14 dni na vpogled. — Za nadzorstvo je poročal s. Rihard Firm, ki je našel pri reviziji blagajne

Resnica je, da je bil s. Čobal vedno odkrit in pošten mož, ki morda ni vsakega z rokovnicami sprejemal, ki pa ni nikdar lagal.

Sedanji voditelji, so o njem v opoziciji lagali in lažejo o njem dalje tudi sedaj, ko ne sodeluje več v gibanju.

Na tako govorjenje povemo le-to: Mi znamo najti spoštovanja tudi za nasprotnika; iz vse duše pa zaničujemo laž in lažnjivec. — Na ta način proletariat ne bo zmagal.

Na tem shodu se je govorilo tudi o zedinjenju.

O tem menda ni treba izgubljeni besedi, ker smo o tem dovolj pisali. Kdor tega dosedaj ni razumel tudi sedaj ne bo. Govorniku Kolšku se je videlo, da naših člankov ni bral ali da jih vsaj ni razumel. In tako, kakor je znal, je to pač dalje razlagal.

Mi pravimo le to: to je slaba pot, ki vodi vse drugam, kakor v enotno fronto.

Vkljub temu, da ste taki in da ste nastopili na zadnjem shodu kakor brezumni junčki, smo si rekli:

Zaupanje imajo pa vkljub temu, delavci so in na razrednem programu stojijo. Zato pojdemo še vse rajše z njimi, kakor s krščanskimi socialci, narodnimi socialci in drugo tako navlako, ki se štuli v Trbovlje, čeprav nima pri nas nič iskati. Zato stojimo na stališču, da naj se teh ljudi ne priznava s tem, da se jih kliče na razgovore. Smo to kdaj mi delali? Izvedite gibanje, kot večinska organizacija sami!

Mi vam bomo povedali, kako presojamo mezdno vprašanje v Trbovljah, bomo pri vseh akcijah solidarni s vami — samo strahu ne imejte, in črne kute ter rumenega platna se bojte.

vse v redu, ter je predlagal, da se odobri poročilo funkcionarjev. Delegati so predlog soglasno sprejeli. O organizaciji je poročal s. Reje. Tozadevni njegovi predlogi so bili sprejeti. O stavkovni in tarifni politiki je poročal s. Svetek. To poročilo so delegati odobrili. K tej točki je bil sprejet predlog, da se sestavlja opravilnik za stavkovno in tarifno politiko razpošlje na podružnice. — O izobraževalnem delu in njegovemu namenu na strokovnem polju je poročal s. Lipovž. K točki povišanja prispevkov in spremembi pravilnika je poročal s. Reje. Predlagal je, da se povišajo prispevki in sicer: I. razred na 4.50 Din; II. razred na 3.50 Din; III. razred na 2 Din; vstopnina pa na 5 Din. Člani pa, ki po svoji malomarnosti izgube članske pravice, plačajo pri ponovnem vstopu vstopnino 10 Din. Tajnik okrožne strokovne komisije s. Leskošek je predlog izpopolnil tako, da ostane podružnici od celokupne vsote prispevkov 10 odstotkov in od teh 10 odstotkov dobi 5 odstotkov blagajnik. Oba predloga sta bila soglasno sprejeta, ter postane polnoveljavna s 1. julijem t. l. — Pri točki: volitev načelstva in nadzorstva so bili izvoljeni sodruhi: Cof, Paj in Kladnik v tričlansko komisijo za sestavo kandidatne liste, ki je predložila sledečo listo načelstva in nadzorstva: Franc Gruden, Miha Ratajc, Ivan Cof, Valentin Reje, Marija Langer, Franc Novinc, Marija Mlakar, Franc Lipovž.

piti delavski razred v popolnoma razrednih organizacijah; iz teh razlogov se strokovnih organizacijam ni potreba podrežati političnim organizacijam. Poslušajmo, kaj pravi o tem Karl Marks sam:

»Nikdar ne smejo stati strokovne organizacije v zvezi s kako politično stranko, ako hočejo zadostiti svojim nalogam; ako se to zgodi, pomeni to, da jim zadajo smrtni udarec. V strokovnih organizacijah bodo vzgojeni delavci kot socialisti, ker vodijo vedno pred očmi boj s kapitalom. Vse politične stranke, naj bo to katerakoli, navdušijo delavske mase le za prehodno dobo; nasprotno vklenejo strokovne organizacije delavsko maso trajno, le one so v stanju predstavljati delavsko stranko in postaviti profitež kapitala.

Za neodvisnost strokovnih od političnih organizacij govori pač dejstvo, da so v njih mezdni delavci, ki imajo skupni razredni interes, v političnih organizacijah pa se zbirajo tudi

Franc Jančič, Franc Gorše, Anton Prantar in Franc Bricelj, vsi iz Ljubljane; Jože Vitez, Anton Paj, Ivan Zupanc, M. Kladnik, Franc Čebašek in Ivan Vaš z dežele. Predlagana lista je bila soglasno izvoljena. Za predsednika Osrednj. dr. je bil izvoljen s. Ivan Cof. Ker se pri raznoterostih ni nihče oglašil k besedi je bila skupščina zaključena. **Pripomba:** Nekateri delegati so želeli tudi debatirati glede povišanja podpora radi povišanja prispevkov. A ker jim čas ni dopuščal radi odhoda pojasnjujemo, da skupščina sploh ni imela namena povišati bolniško podporo itd. Imela je le namen, da se zvišajo prispevki, ker je Osrednj. dr. v finančnih težkočah. Zavedajte se, da se bližamo najhujšim bojem proti kapitalističnim izkoriščevalcem. Zatorej sodruhi in sodružice, glejmo, da izboljšamo gospodarsko stanje Osrednjega društva s tem, da bomo pri plačevanju prispevkov točni. S tem si bomo organizirali odporno moč z velikim stavkovnim skladom.

Živilska stroka.

Pekovska obrt na Dunaju. Ena največjih pekovskih obratov je tvrdka Henrik in Fritz Mendel (Die Ankerbrotfabrik). Omenjena pekarna je bila ustanovljena pred tridesetimi leti in ima sedaj zaposlenih 2100 oseb; ima 750 pekovskih pomočnikov, 200 prodajalcev in tehničnega osebja, 250 voznikov in hlapcev, ostalo osebje pa tvorijo razni profesionisti, ki izvršujejo v tem velikem podjetju vsa potrebna dela sami, ker tvrdka načelno ne oddaja popravila in novih inštalacij za podjetje delavcem in profesionistom izven obrata. Vodi torej vse posle v lastni režiji. Tako n. pr. ni na Dunaju nobenega podjetja, ki bi imelo toliko zaposlenih delavcev in jermenarjev, kakor omenjeno podjetje. V tem velikem podjetju je bilo do danes zastopanih kar 8 raznih strokovnih organizacij, kar je seveda z ozirom na mezdna vprašanja in kolektivne pogodbe delavstvu škodovalo. Pekovski pomočniki so bili iz tega razloga pri mezdah vedno prikrajšani. Dne 11. marca t. l. se je posrečilo osrednjemu društvu živilskih delavcev na Dunaju, da je prodrl z večino tako, da so se vse stroke, razen voznikov in hlapcev ter tehničnega osebja, priključile na to osrednje društvo in bo to društvo od sedaj vodilo vso mezdno politiko za vse zaposlene enako in istočasno.

Od 750 pekovskih pomočnikov jih odpade 510 na peko kruha, 200 pomočnikov izdeluje bel kruh, 40 jih pa izdeluje mlečni (boljši) kruh. Tako lahko rečemo, da bo pripomogla konsolidacija delavstva v organizaciji socializaciji podjetja, kar tudi mi od srea želimo dunajskemu živilskemu delavstvu. Naši pek. pomočniki si naj vzamejo to za vzgled, ter naj gledajo, da tudi svoje vrste strnejo v enoto, ki bo zmožna odpraviti gorje, ki vlada ravno v tej stroki.

Belgarija. Na Bolgarskem ima živilska organizacija 34 podružnic. — Leta 1921 je bilo 2038, leta 1922 pa 1763 članov. V strokah se bolgarska organizacija nič ne razlikuje od one na Francoskem, vendar pa so pri-

snevi višji od onih na Francoskem. Koncem leta 1922 so dobile organizacije na prispevkih 64.800.70 levov, na pristopninah 1178 levov, pri ostalih dohodkih pa 95.626 levov; skupno 161.604.75 levov. Pri izdatkih je bilo izdanih 99.669.15 levov. Stanje premoženja 1922. se je izkazalo na 61.935.60 levov. Stavk in izprtij je imela organizacija 23. Iz tega poročila posnememo, da so bolgarske organizacije, ker so bile finančno močnejše od francoskih, veliko lažje izvrševale svojo dolžnost, kakor francoske organizacije.

Usnjarska stroka.

Mezdno gibanje čevljarjev v Mariboru. Dne 25. maja smo vložili mariborski čevljarji spomenico za 50 odstotno povišanje mezd. G. Roglič je sklical že v nedeljo 27. maja pogajanja, kjer je priznal potrebo povišanja mezd čevlj. pomočnikom. Ker pa ima nabaviti železničarjem in policiji izdelke, delavskim zahtevam ni mogel ugoditi. Po štiri ure trajajoči debati je delavstvo popustilo in sprejelo 10 odstotno povišanje. Dne 4. junija pa je sklicala pogajanja tudi čevljarska združenja. Na teh pogajanjih je delavstvo doseglo 20odstotno povišanje. S tem bo za morda zelo kratko dobo mezdno gibanje čevljarskega delavstva končano.

Rudarska stroka.

Trbovlje. Podružnica »Unije slovenskih rudarjev« v Trbovljah vabi vse svoje člane na člansko zborovanje, ki se bo vršilo v nedeljo 17. junija t. l. ob 4. popoldne v Delavskem domu. Dnevni red zborovanja je zelo važen, zato prosimo za polnoštevilno udeležbo. Nečlani nimajo vstopa! — Odbor.

Namesčenci.

Vabilo na izredni občni zbor »Društva namesčencev bolniške blagajne za Slovenijo« v Ljubljani, ki se bo vršil dne 24. junija 1923 ob 9. uri dopoldne v sejni dvorani Mestnega magistrata v Ljubljani. V smislu sklepa II. rednega občnega zbora z dne 15. aprila t. l. se določa za dnevni red točka: **Likvidacija »Društva namesčencev bolniške blagajne za Slovenijo.«** — **Potrebna je polnoštevilna udeležba.** Izvenljublanski člani društva, ki s članskimi prispevki 20. junija ne bodo v zastanku, volijo 7 delegatov, katerim je vročiti tozadevna, pravomočna pooblastila, po sledečem redu: Poslovalnice Maribor, Gornja Radgona enega delegata, poslovalnice Ptuj, Murska Sobota enega delegata, poslovalnice Konjice, Celje enega delegata, poslovalnice Šoštanj, Slovenjgradec, Kočevje enega delegata, poslovalnice Vrhnica, Logatec, Jesenice enega delegata, poslovalnice Tržič, Kranj, Kamnik enega delegata. — Z ozirom na to, ker se isti dan ob 11. uri vrši ustanovni občni zbor »Društva namesčencev avtonomnih zavodov za obvezno socialno zavarovanje in zaščito delavstva v Ljubljani«, se vse člane bližnjih poslovalnic vabi, da se občnega zbora osebno udeležijo.

Vojno vojni pomeni:

vojno koreninam vojne: vojno kapitalizmu!

Nemški socialist Kautsky meni v svojem najnovejšem znanstvenem delu, da so posebno agrarni posestniki zelo oddaljeni od razrednega boja proletariata proti kapitalističnemu razredu.

Ako je malomeščanski razred začasno priključi politični organizaciji proletariata, to pač ne pomeni nič drugega, kakor da si hoče ta del buržuazije zboljšati svoj položaj v proletarski organizaciji, nima pa namena, da bi se boril za končni cilj delavskega razreda. Gotovo pa je, da ta malomeščanski razred le ovira razvoj delavskih organizacij in skuša blažiti nepomirljivi razredni boj.

Potrebno je, da proletariat izloči iz svoje srede te posredovalce med izkoriščevalci in izkoriščanci. Potrebno je, da zbere proletariat svoje bojne sile ter omogoči popolno razredno edinstvo in solidarnost delavskega razreda.

(Konec pril.)

Podlistek.

Dragiša Lapčević:

Edinstvo in solidarnost delavskega razreda.

(Dalje.)

Politična razcepljenost ne sme vplivati na strokovne organizacije. Strokovne organizacije se bore za boljši kruh delavstva, medtem ko služijo politične organizacije zopet drugemu namenu. Ako je pri predstavnikih politične organizacije, da se ločijo po ideologiji v pristaše: Marksa in Engelsa, Kanta, Stirnerja in Nitscheja, ne sme biti tega v strokovnih organizacijah. Dokler ni razlike v vprašanju, ali so razmere zrele, da prevzame proletariat neposredno oblast v svoje roke, ni povoda, da bi se cepil proletariat v strokovnih organizacijah. Poleg tega je jasno, da se radi načelnih razlik v političnem boju delavstva ne sme ce-

Objave.

Pošizlet na Vrhniko priredi v nedeljo 17. t. m. »Mladinska organizacija v Ljubljani« (Kovinarska sekcija). Vsi, ki se tega zlede udeležijo, naj se prijavijo pri zaupnikih mladinske organizacije ali pa pri uredništvu »Delavca«. — Odhod iz Ljubljane ob pol 6. uri zjutraj izpred zbirališča pred tobačno tovarno. Prijatelji mladine, dobrodošli!

Redni občni zbor »Slovenske socialne matice« r. z. z. o. z. v Ljubljani, se bo vršil v sredo 27. junija 1923 ob 8. zvečer v posvetovalnici ljubljanskega magistrata s sledečim dnevnim redom: 1. poročilo načelstva; 2. poročilo nadzorstva; 3. sprememba pravil; 4. služajnosti. Občni zbor je sklepčen, če je navzoča vsaj petina vseh združnikov. Ako bi tega ne bilo, se bo vršil pol ure pozneje na istem prostoru s prvotnim dnevnim redom drug občni zbor, ki bo sklepčen pri vsakem številu udeležencev.

Celje. Tajništvo okrožne strokovne komisije v Celju zahteva od vseh podružnic, ki se nahajajo v območju celjske okrožne strokovne komisije, da pošljajo vedno svoja mesečna poročila na tajništvo. V poročilih naj bo razvidno: a) stanje članstva; b) število zaposlenih; c) delavni čas in število zaposlenih.

Poziv. Podpisani zahtevam, da mi dopisnik članka »Medvode-Goričane« v »Pravici« z dne 7. junija 1923 navede dokaze in da se s polnim imenom podpisše, sicer ga smatram za podlega obrekovalca in lažnjivca. — Janko Cvajnar, Medvode. 11. junija 1923.

Zahvala. Zahvaljujem se delavstvu tovarne »Petovica« za nabrani znesek Din 309.75. — Ignac Weisbacher, Ptuj.

Zahvala. Zahvaljujem se delavstvu tovarne »Petovica« za nabrani znesek Din 228. — Zajšek, Ptuj.

Zahvala. Podpisana se zahvaljujem za nabrano mi vsoto Din 183.25. — Justina Prejac.

Zahvala. Javno zahvalo izrekam vsem onim, ki so prispevali k varovani vsoti Din 119.25. — Julija Gabrovec.

Vestnik »Svobode«.

Zlet Del. tel. enote »Svobode« Šiška — Ljubljana bo 17. t. m. priredila z vrhniško podružnico; spojen bo z vrtno veselico na Vrhniki. — Izkaznice za polovično vožnjo bo izdajalo centralno tajništvo »Svobode« v Židovski ulici. — Vlak odhaja na Vrhniko ob 13.25. Zbirališče ob 13. uri pred južnim kolodvorom. — Vse delavstvo iz Ljubljane in okolice pozivljamo, da se izleta polnoštevilno udeležijo.

Mariborski vsedelavski zlet. Vse one organizacije in podružnice »Svobode«, ki se nameravajo udeležiti II. vsedelavskega zleta in reflektirajo na polovično vožnjo, naj prijavijo število udeležencev najkasneje do 15. t. m. naravnost centrali »Svobode« v Ljubljani, Židovska ulica 1 I., da se jim pošlje zletne izkaznice. To velja za vse delavske organizacije, bodisi kulturne, strokovne ali politične. Vsi odseki »Svobode« in vsa delavska pevska društva, ki mislijo sodelovati na pevskem koncertu v Gamarinovi dvorani dne 30. junija (ne 1. julija) ob 7. zvečer, naj do 15. junija prijavijo imena pesmi, s katerimi mislijo nastopiti. V pozdrav gostom pri sprejemu bodo vsi pevci skupno zapeli: »Vstajenje duhov« in »Naprej«. — Ostale podrobnosti glede vlakov, cene prenočišč bodo pravočasno objavljene.

Iz mežiške doline smo sprejeli dve resoluciji, o katerih je treba obširnejše spregovoriti.

Resoluciji se glasita:

1.

Člani podružnice »Svobode« v Mežici, zbrani na članskem zborovanju 10. maja 1923., protestiramo, da se ni držal delegacijski zbor »Svobode« resnega dela v prosep kulture in prosvete socialističnega delavstva. Nerazumljivo nam je, da je mogel z večino odglasovano točko, da se nazivlja naše društvo: Svoboda, socialistična kulturna organizacija, na ljubo podružnici, ki ima v svoji sredi nemške ali slovenske nacionalistične elemente, proti pravilom anulirati.

Zahtevamo, da se tekom dveh mesecev po zadnjem delegacijskem zboru vrši izredni občni zbor, ki se naj vrši strogo po parlamentarnem redu in dela v prosep socialistične in ne meščanske družbe.

Izjavljamo, da ne bi hoteli biti člani društva, ki bi ne bilo socialistično in se branilo socialističnega imena, katerega ima celo ruska republika.

2.

Člani »Svobode« v Črni, zbrani na članskem zborovanju v Črni 13. maja 1923., se pridružujemo resoluciji mežiške podružnice in zahtevamo, da se skliče v omenjenem roku izredni občni zbor Spl. izobr. del. zveze Svobode.

Zdi se nam, da bi bili resoluciji precej drugače izpadli, če bi bili sodruzi v Mežici počakali vsaj toliko časa, da je izšla zadnja štev. »Kresat«, v kateri je priobčeno poročilo o delegacijskem zboru »Svobode«.

Iz tega poročila je čisto jasno razvidno, da predlog, naj se spremeni ime »Svobode« v socialistično kulturno organizacijo ni bil zavržen, temveč se je le sklenilo, da se debata o novih pravilih in tudi seveda o novem imenu društva preloži na izreden občni zbor, kjer bo več časa, da se to vprašanje podrobno predebatira.

Vse to se je sklenilo radi tega, ker so delegati nekaterih podružnic tožili, da so te predloge o izpremembi imena od prejšnjega tajništva prekasno dobili in niso mogli tega vprašanja predebatirati s članstvom svojih podružnic. Povrh je bilo treba obdelati na zboru še zelo mnogo drugega gradiva, tako da je v resnici primanjkovalo časa.

Čas do izrednega občnega zbora naj porabijo podružnice za to, da se o vseh vprašanjih, pa tudi o imenu »Svobode« natančno porazgovore tako, da bodo prišli delegati na delegacijski zbor popolnoma pripravljene, da se ne bo nihče izgovarjal, da tega ali onega vprašanja članstvo njegove podružnice ni obravnavalo. Sodr. Cerkvenik je s to diskusijo v »Kresu« že pričel in želeli je, da se je udeležijo čimvečje število sodrugov. Debata o teh stvareh je seveda popolnoma svobodna.

Čim bodo vse te priprave zgotovljene in ko si bo blagajna »Svobode« vsaj toliko opomogla, da bo zmogla stroške za delegacijski zbor, bo pa isti takoj sklican k zasedanju. Centrala »Svobode« bi bila rada pripravljena sklicati sestanke po podružnicah, kjer bi informirala vse članstvo o poteku zadnjega občnega zbora in o nalogah, ki jih bo imel izredni občni zbor. Vendar ji je zaenkrat to nemogoče, ker je blagajna tako izsušena, da ne prenese stroškov za potovanja.

Povrh pa centrala pomaga organizirati Mariborski zlet telovadnih enot, tako, da ji dokler ne bo izlet končan, tudi čas tega ne dovoljuje.

Ta pojasnila naj sodruzi iz Mežice in Črne zaenkrat uvažujejo, čim bo pa količkaj mogoče, bo centrala odposlala svojega poročevalca, da na članskem zborovanju pojasni vse podrobnosti o delovanju »Svobode«. — Predsedstvo centr. odbora.

Ustanovni občni zbor podružnice »Svobode« na Bledu se je vršil v nedeljo 27. maja. Poročali so sodruzi F. Svetek, Jurij Jeram in Avsenik z Jesenic. — Občni zbor je bil lepo obiskan, posebno še, ker je bilo navzočih večje število sodrugov in sodružic z Jesenic, Dobrave, Gorij, Javornika in Lesca. — Izvoljeni so bili po večini sodruzi iz pripravljalnega odbora, predsednik nove podružnice je s. Behm z Bleda. Članov šteje podružnica okoli 50 članov in okoli 40 naročnikov na mesečnik »Kres«.

Občni zbor »Svobode« v Ljubljani se bo vršil v sredo 4. julija t. l. Sodruzi člani ljubljanske podružnice opozarjamo na ta občni zbor in prosimo, da se ga polnoštevilno udeležijo. Kraj in čas občnega zbora naznamimo prihodnjic. Informacije daje zastopnik pripravljalnega odbora podružnice vsak večer od 6. ure dalje v društvenih prostorih Šelenburgeva ulica 6. II. nadstr.

Zedinjevanje. Za zedinjenje kulturnih delavskih organizacij »Svobode« in okrog »Proletarske mladine« (»Vesna«) se je vršil koncem meseca maja sestanek predstavnikov obeh organizacij. —

Svobodo so zastopali ss. F. Svetek, Skobel in Berdajs, »Prol. mladino« ss. Hlebec in Matulj. Po daljšem razgovoru so zastopniki obeh smeri ugovarjali, da ni nikakega zadržka za medsebojno delovanje. »Svoboda« ni ozkosrčna strankarska organizacija, temveč je namenjena izključno izobrazbi delavskega razreda, dočim je sodrugom pri »Prol. mladini« onemogočeno vsako organizatorično delovanje. — Razgovor, ki se je vršil, je duhove zelo pomiril in upanja je mnogo, da bo vsaj v kulturnih organizacijah prenehal bratomoren boj. — V koliko bo pomirjenje napredovalo, bomo članstvo »Svobode« stalno obveščali.

Izšla je 4. številka »Kresa« z zanimivo vsebino. »Kres« bo tokrat moral tudi mnogo bolj zanimati delavstvo, ker se je deloma spremenil. Delavstvu bo predvsem prikladen poljudno-poučni del in pa skrbno izbran vestnik »Svobode«. V toliko je »Kres« danes prikladen širšim plastem delavstva. Ko si bo isto »Kres« osvojilo in se bo za »Kres« bolj zanimalo s tem, da ga bo pridno naročalo in širilo, takrat bo tudi list odgovarjal popolnoma potrebam in duševnemu nivoju delavstva. Zato širite in naročajte »Kres«!

U. D. R.

Vsedelavskega zleta v Maribor se bodo udeležili člani U. D. R. najbrže že v uniformah.

Uniforma je zelo lična in priprosta. Zelenkasto-rjave hlače — dokolenice z enakobarvnimi gamašami, zelena ruska

Razgled po svetu.

Tadanski pregled.

Ljubljana, dne 12. junija 1923.

Italijani dobro poznajo Afriko, kjer jih je po vseh pravilih vojaške umetnosti nabrisal slavni abesinski Menelik. Več sreče imajo pobožni Španci, ki jim je uspelo nabiti upornike v Maroku. — Ako pogledamo za kulise vsega tega, se nam pokaže španska zmaga seveda v povsem drugi luči kot na prvi pogled. Ko skuša francoska politika rešiti svoj glas v smeri proti Nemčiji na način najostrejšega nasilja (mirovne pogodbe so bile diktature!), izigrava v pravcu proti inozemstvu druge države, v slučaju, o katerem pišemo, Špance. Španija se nam zdi torba iz papirja, zato je njen imperializem tem bolj smešen. — Ko pridemo stvari do dna je jasno: španska zmaga je francoska zmaga. — Ker se tudi v Afriki dotikajo interesne sfere evropskih držav, ni izključeno, da pride do nečloveškega spora med katoliško Francijo, katoliško Italijo in katoliško Spanijo.

Evropa je obogatela za revolucijo, ki jo moramo obsojati. V jedru zdravi, delavni in trezni bolgarski narod, ki so ga politični zvodniki zapeljali do bratomstva, je vrgel morilno vladno in izročil vladne posle najmočnejši stranki — zemljoradnikom. Njihov voditelj ministrski predsednik Stambolijski je nastopil odločno, pokazal dinastiji pest in jel uvaževati politične odnose s sosednimi državami. S svojim posetom v Beogradu je napravil prvi korak do zблиžanja obeh bratskih držav. Izbruhnila je v Bolgarski meščanska revolucija, meščanski razred je zavihel bombo in meč. Priključili so se makedonstvujoči, pritiskal je kralj Boris in zgodovina Bolgarske se je začasno umaknila za nekaj let nazaj. Kralj Boris in njegova porodica ne hodi pravo pot. Za njimi ni več brk Viljemovih in sablje Hindenburgove. Po zadnjih poročilih že korakajo proti Sofiji kmetске čete in prestolni stolček se ziblje. Jugoslavija je pripravljena za vsak slučaj.

V Italiji je policija odkrila protidržavno zaroto socialistov in komunistov. Pri tej priliki je aretirala nad sto oseb. Komedija se je vršila v industrijskem mestu Turinu. Seveda ni vredno omenjati, da ima strah velike oči. Končno pa se državi, za katero skrbi sam sveti oče, ni bati nevarnosti!

Vprašanje odnošajev med Nemčijo in antanto se zavlačuje na ta način, da se pišejo in pošiljajo note. Zadnje nemško noto označujeta Francija in Belgija

srajca z usujenim pasom in zelen širokokrajni klobuk z na eni strani privihanim krajeom, kjer bo pritrjen svetel znak z rdečimi črkami U. D. R. Stukenj ali bluz ne bodo nosili, temveč bodo imeli za deževno ali mrzlo vreme kratke temne mantile.

Po dosedanjih proračunih bo veljala obleka okoli 2800 K, kar vsekakor ni pretirano. Da bo revnejšim članom nakup omogočen, je društvo uvedlo plačevanje na obroke. Na izletih in taborih v naravi bodo nosili s seboj tudi nahrbtnike, v katerih bodo shranjevali vse potrebščine.

Iz omenjenega opisa je razvidno, da imajo ustanovitelji prav izboren okus, kajti uniforma je ravno radi njene priprostosti in skromnosti zelo lična. Povrh pa tudi praktična, ker bo vsakdo to uniformo lahko rabil za privatno potrebo, seveda brez oficijelnih znakov.

Med delavstvom vlada za društvo veliko zanimanje in število članstva v Ljubljani stalno narašča.

Šišenska četa je imela preteklo nedeljo že prve vežbe, ki so pokazale, da je med našim delavstvom dovolj razumevanja za plemenite in koristne naloge, ki si jih je stavila ta organizacija.

Vodstvo »Udruženja« namerava zaenkrat organizirati čete pred vsem v Ljubljani, čim bo pa ta temelj dovršen, bo pričelo z upostavljanjem formacij tudi po ostalih krajih.

Pristop k organizaciji ali nabava oblek se vrši vse preko upravnega odbora U. D. R. Informacije daje iz prijaznosti tudi uredništvo »Delavca«.

za nesprijemljivo. Foševno potovanje po srednji Evropi doslej še ne kaže učinkov.

Politično življenje v Jugoslaviji poteka v znamenju ekspozicijev. Ministrski predsednik Nikola Pašić je podal poročilo o notranjem, zunanji minister dr. Ninčić pa o zunanjem političnem položaju. Oba govora sta bila medla, ker se ravno najbistvenejših vprašanj nista dotaknila. Dr. Ninčiću se niti ni zdelo vredno omeniti reškega vprašanja, ki je za enkrat za nas najvažnejše vprašanje, kar se tiče zunanje politike. — Značilno je, da se prav sedaj nadaljujejo pogajanja naše in italijanske paritetne komisije. Italijani izražajo nade na uspeh. Mi ne, ker poznamo grehe in napake tajne diplomacije.

Uradniški zakon polagoma krpajo, tako da bo slovnično, pravopisno in stilistično morda prav lep, kar se pa tiče vsebine je mršav kakor Ribničianov konj, ki se je učil stradati.

V nedeljo je v Zagrebu Radić zopet priredil ljudsko zborovanje; klobasal je kakor zna le on.

Pouk in razvedrilo.

* Čudežno jezero. V srednjeameriški republiki Costa Rica (Kosta Rika) je vulkan Poas, ki štrli 2500 metrov nad morsko gladino. Zrelo tega ognjenika pokriva velikansko jezero: kar je pa na tem jezeru najbolj zanimivo, je to, da ima voda jezera popolnoma belo mlečno barvo. Vulkan bruha namreč žvepleno paro v velikih množinah in ta para daje vodi vulkanskega jezera tako mlečno-belo barvo. Stene vulkanovega žrela, ki se dvigajo nad površino jezera, so pokrite z debelo plastjo nečistega surovega žvepla. Okoli in okoli jezera pa je vsaka rast nemogoča. — Voda jezera neprenehoma na lahno valuje. Vsak čas se dvigne iz njega mogočen oblak pare s silnim šumom. Naenkrat pa se človeku zazdi, da se zbirajo na sredini jezerske gladine valovi, kakor v črnem hribu, a potem šele oko opazi, da so to v resnici ogromne množine mehkega črnega blata. To blatno valovje se dviga z volim bobnenjem višje in višje, dokler ne doseže višine sedmih metrov. Velikanski oblaki pekoče žveplene pare se dvigajo iz jezera v višavo ob gromovitem šumenju in odevajo pokrajino tako, da postane popolnoma meglena in nevidna. — Ko se dim razprši, je jezero zopet mirno, le toliko, da narahlo valuje. Vsake poldruga ure se ponovi ta čudoviti proces. Voda v jezeru je izredno vroča. Po vsakem izbruhu se raz-

leze zveplena para na kilometre daleč po okolici in na njegovi poti mine vsaka rastlina ali živo bitje. Temu podobnega zveplena jezera ni drugod na vsej zemlji.

* **Kašljajoča rastlina.** V vročih vlažnih krajih raste rastlina, po imenu *Eutavia tussiens* (kašljajoči bob), ki je neke vrste trta. Na tej rastlini je zanimivo, da ne more nikdar pretrpeti nobenega prahu. Če se zamaše luknjice rastline s prahom, se nabirajo v listih nekaj časa plini; potem jih rastlina izpahne in pri tem je razločno slišati šum, kakor pri kašljanju ali kihanju in rastlina se močno trese. Tudi zardi pri tem; klorofil (je kemična snov, ki daje listom zeleno barvo) se pogrezne in majhni deli rdeče mase pridejo na površje lista. Omenjena rastlina se goji pogosto v sobah. Kadar se pometa, se ljudje čudijo, ko ne poznajo njene lastnosti, ki ji daje moč, da lahko izkašlja nabrani prah. Rastlina diha z listi. Na spodnji strani ima vse polno s prostim očesom nevidnih majhnih odprtih, ki se z dvema gibčnima ustnicama zapirajo in odpirajo. To so konci majhnih cevi, ki so napolnjene z vodenim paro in s kisikom, torej s kemičnimi plini, ki nastajajo vedno radi kemičnih izprememb pri rasti.

Razno.

* **Boj nad zmotami ali vojna.** Iz dejstva, da je boj v naravi, se ne more izvajati zaključek, da je vojna prirodno potrebna in za vse čase neizogibna. — Vojna je le en način boja; ako se človeštvo iznebi tega načina, ne zapade radi tega v mir in smrt. — Socializem ne sanja o družbi, v kateri ne bo nikakih bojev. — Boj je element in predpogoj napredka; to vedo tudi socialisti. Ali vojna je sredstvo reakcije. — Kadar uredi človeška družba svoje razmere tako, da ne bo več vojne med državami, plemeni ali narodi, bo veliko več časa in prostora za boj s **prirodo**, ki daje človeku le to, kar si vzame in pribori. Kadar ne bo več klanja z orožjem, bo neskončno več prilike za boj duhov. Tudi ta boj bo uničeval in razdejal, toda ne več človeškega življenja, mest in kulturnih plodov, temveč zmote; zmagala bo tedaj resnica. — Vse je podvrženo zakonu razvoja. To se mora pokazati tudi v človeških bojih. Zakaj le zakoni so neizpremenljivi. Evolucija pa vodi od zverskega mesarjenja do čistih duševnih bojev.

* **Naš vsakdanji kruh.** Ko smo bili majhni in smo hodili v šolo, so nas učili, da je »Oče naš« najlepša molitev. Nekoliko pozneje, ko so mislili »božji namestniki«, da dobiva otroški razum prvo sposobnost presojanja, so nam začeli »Oče naš« analizirati in razlagati. »Najlepše v tej molitvi je veliko in brezpogojno zaupanje v nebeskega očeta«, so nam dejali možje v črnih kutah. »Zgodj se tvoja volja, kakor v nebesih tako tudi na zemlji«, so nas učili. Rekli so potem: »To pomeni, da ni v človeškem srcu nobenega dvoma o božji dobroti, ki bo gotovo vse tako uredila, da bo prav.« In potem so nas v tej molitvi učili še teh-le besed: »Daj nam danes naš vsakdanji kruh! In še te nedolžne in tako razumljive besede so nam razlagali. Delaji so: »Ne skrbi za jutri, ne zbiraj za pojutrišnjem, prosil boga, naj ti da, česar potrebuješ danes. In dal ti bo zopet. Zaupaj nebeskemu očetu, in dajal ti bo radi tvoje zaupanja.«

Taka je bila pridiga božjih namestnikov. — Spoznanje razrednega boja nam pa odpira oči, da so vse tisto, kar pobožni ljudje udano molijo, kapitalisti bogu že davno ukradli. Kajti oni so tisti, ki razpolagajo z vsemi sadovi zemlje, z živili in rudami. In če oni hočejo, moraš kljub najudanejši molitvi umreti lakote.

* **Sloga in prepir.** Ko je Bog v svoji neskončni modrosti zmesil iz ilovice človeka in mu vdihnil dušo je spoznal, da mu bo dolga samemu. Zato mu je dal trdno spanje, vzela nož, ali karkoli, izrezal rebro iz njegovega telesa in napravil iz njega ženo. Od tistega časa imamo »naše družinske razmere«. In če bi danes prišel vsemogočni in bi zatrobental v veselstvu: Vzel vam bom žene in ljudje bomo mesili iz ilovice in jim vdihavali duše tako, da bodo prišli

na svet že odrasčeni — bi se uprli moški in ženske enako. Ljudje se navadijo tudi osata, kajti če bi bil ves svet raj, bi sploh ne bilo raja. Vrt spoznaš po tem, da so poleg gajev tudi pušave, osat in plevel. Če bi imeli samo dobra jedila, ne bi bilo dobrih jedil. Beseda »dobro« izvira od tod, da imamo tudi slabe reči: Eva je po svetopisemskem izročilu naredila greh, povzročila je, da je iz raja nastala nevhvaležna zemlja, ki ti rodi le, če jo obdeluješ, duhovnikom je dala veliko dela pri krstih, da izbrišejo iz nedolžnih bitij izvorni greh, ampak redki so ljudje, tudi med duhovniki, brez razlike vere, ki se branijo takega greha. Celó silijo vanj! Ko je Adamova družina narasla, se je že pričel v njej prepir. Najprvo sta se spopadla Kajin in Abel. Ker takrat še ni bilo samokresov, je Kajin pobil Abela kar z gorjaco. Potem se je Kajin oženil, menda s svojo sestro, ker še ni bilo drugih ljudi, ki sta se kljub ozkemu sorodstvu vedno prepirala. Otroci Kajina in drugih Adamovih in Evinih hčera in sinov so se vse križem prepirali in tako je šla nesloga naprej vse skozi do vesoljnega potopa. Samo enkrat v zgodovini sveta — če je verjeti svetemu pismu — se je dogodilo, da je vladala med vsemi živimi bitji na zemlji sloga. To je bilo na Noetovi barki. Levi so bili prijazni z mački in kokoši niso nadlegovale kuščarjev in žab. Ampak kakor hitro so se izkrcali, so se razmnožili po načinu, kakor ga je določil stvarnik potem, ko je Eva dopovedala Adamu zakaj je ona Eva in on Adam in sta grešila. In ko so se množili, so se prepirali, grizli, ubijali in bili včasih tudi složni in delali složno. Ko bi danes prišel angel Gabrijel, ta veliki božji poslanec in bi zatrobental: Gospod Bog bo naredil, da boste od jutri naprej živeli vsi v največji slogi in prepir vam bo postal nepoznan — tedaj bi se uprli človeški rod, ker bi mu postalo življenje predolgočasno. Kaj pa bi počel, če bi samo delal, jedel in spal ter se zabaval? Nič več ne bi imeli internacional, ne edino delavskih listov, ne konkurence, ne stoterih ver, ne na kupe političnih strank, fašizmov, ne 99 vrst strokovnih organizacij in 999 raznih naziranj za predruženje sveta. Zelo dolgočasno bi postalo na zemlji...

* **Fordovo bogastvo.** Pred kakimi dvajsetimi leti se je pojavil v ameriškem industrijskem svetu Henry Ford. Njegovo podjetje je bilo v začetku neznan, toda razvijalo se je hitro. Prišel je izdelovati cenene avtomobile in to je bila njegova mojsterska poteza. Ako ne mojsterska, pa vsaj srečna poteza, narajena ob pravem času. Danes je Henry Ford eden najbogatejših kapitalistov na svetu. Koncem tega leta je imelo Fordovo podjetje 159.605.687 dolarjev gotovine in ta ogromna vsota na roki ga je napravila neodvisnega od bankirjev. Fordovo premoženje predstavlja danes vrednost med 600 do 700 milijonov dolarjev. V preteklem letu je napravil do 119 milijonov dolarjev čistega dobička! Ford je drugi najbogatejši človek v Združenih državah, prekaša ga le Rockefellerjeva družina.

Ford je torej eden tistih ljudi, ki nam jih kapitalistično časopisje postavlja za vzgled. Iz nič je postal milijonar! In vsak človek v tej deželi ima enake prilžnosti postati milijonar! Ako je to res, ne vemo, ampak drugi nam tako pripovedujejo in kdor hoče, lahko verjame.

V njegovih tovarnah se proizvaja vsakih 6 sekund en avtomobil. Izdeluje tudi druge predmete, večinoma za avtomobile. Svoja podjetja širi bolj in bolj po vseh Združenih državah in tudi v inozemstvu. Delavni sistem v njegovih delavnicah je eden najperfektnjših. — Delavno moč delavcev izrabi do skrajnosti. Vsako sekundo šteje in delavec je kakor del stroja. Dela v Fordovih tovarnah so večinoma težka. Kajti, če hočemo biti pošteni, je treba vendar priznati, da Ford ni prihranil milijonov, ki jih ima, s svojim delom ali od svoje plače, ampak so mu jih nakupičili delavci, kajti ti in nihče drugi ni ustvaril Fordovega bogastva. Kljub temu se lahko reče o Fordu, da je pokazal za vodstvo takega podjetja velike sposobnosti. Sicer ni on nit od daleč edini vodja svojih tovarn. Drugi geniji in strokovnjaki jih vodijo za Forda in njegovega sina.

Forda in njemu enake jemljejo kapitalisti za primero, kadar argumentirajo proti socializaciji protizvajalnih in distributivnih sredstev. Zasebna iniciativa je dvignila Forda z navadnega lastnika male delavnice do veletovarnarja in multimilijonarja. Pod socializmom bi bilo nemogoče zgraditi kaj takega, pravijo naši nasprotniki.

Socialisti ne tajimo, pač pa sami povdarjamo, da je imel kapitalizem izvršiti svojo funkcijo v ekonomskem razvoju. Ko jo izvrši, bo treba nove sile in ta bo — socializem.

* **Angleško-ruski spor.** Ruski trgovinski komisar Leonid Krasin je konferiral z angleškim zunanjim ministrom Curzonom, o spornih vprašanjih. Krasin je izjavil, da ima polno moč rešiti vsa sporna vprašanja in skleniti novo pogodbo z Anglijo, če je treba. Dalje je rekel Krasin, da bosta obe deželi trpeli, ako pride do preloma. Rusija je na vsak način za mir in nadaljevanje trgovine; če pa Anglija hoče prelom za vsako ceno, sovjeti se ne umaknejo. Sovjetska republika se vrača v normalne razmere in danes lažje izhaja brez angleškega blaga kot kdaj prej.

* **Ne marajo »svobode«.** Vrhovni svet ruske cerkve je poslal komunikacijo z bratskim pozdravom nadškofu v Canterburyju pri Londonu, primatu angličan. cerkve. Nota se glasi, da vrhovni svet smatra potrebo, pojasniti nadškofu, da je ruska cerkev danes bolj svobodna kot je bila kdaj poprej. Pojasnilo se tiče odstavka v zadnji ultimativni notji angleške vlade, ki omenja »preganjanje ruske cerkve«. Nota dalje obvešča angličanskega nadškofa, da bo v slučaju pahnjena Rusije v vojno, ruska cerkev blagoslovila rdečo armado.

* **Kraljevski obiski.** V začetku meseca maja je dospela v Rim angleška kraljeva dvojica. Obiskala je italijanski dvor in posetila papeža. Velikanske, pompozne manifestacije, pri kakršnih so Italijani mojstri, so bile prirejene po rimskih dvorinah, arenah in ulicah v počaščenje vladarju Velike Britanije. Vršile so se konjske dirke in bikoborbe, vse v čast dvorjanom in visoki gospodi. Rimski in drugi italijanski listi so pisali članke o zblizanju Anglije in Italije, o morebitni zvezi, ki bo sledila temu obisku. Kralj Jurij je imel lep govor, ki sta mu ga spisala ministrski predsednik Bonar Law in Lord Curzon, minister za zunanje zadeve in italijanski kralj je pozdravljaval goste z besedami, ki mu jih je spisal Mussolini. Nekdaj so bili vladarji bolj neodvisni. Ministri so bili odvisni od vladarjev in ne vladarji od ministrov. Bivši cesar Viljem II. in drugi člani treh, do svetovne vojne najmočnejših dinastij na svetu, čitajo take vesti z zavistjo, toda tudi z zadovoljstvom v srcu, kajti, kar se je včeraj dogodilo njim, se bo jutri tistim, ki so ostali kot medli ostanki starega toliko stoletij mogočnega monarhizma. Obiski vladarjev ne pomenijo zblizanja narodov. Ako bi taki obiski res kaj takega pomenili, ne bi prišlo leta 1914. do svetovne vojne. Za zblizanje, za prijateljske vezi je treba več kakor dragocenih oblačil na kraljicah in maršalskih uniformah na kraljih. — Tako komedijo se lahko razkazuje po ulicah, ljudje lahko kriče od navdušenja, ali ko je obiska konec so dežele tam, kjer so bile. Edino državne blagajne so za nekaj milijonov lažje.

— **Naskok na Rim.** Razne protestantske sekte, financirane od ameriških in angleških bogatašev naskakujejo papeževu trdnjavo v Rimu. Kakor v Ameriki in Angliji, grade protestantske sekte v Rimu zabavišča, šole, hotele kopalnišča itd. Papežu in katoliški duhovščini take posvetne reči v prejšnjih letih niso prihajale na misel. Toda orožje, katerega so se poslužili protestantje, bi utegnili postati nevarno edinozveličavni cerkvi v večnem mestu. Sveti stolci so priskočili na pomoč bogati in revni ameriški katoličani. Kolombovi vitezi so pričeli graditi v Rimu enake ustanove kakor protestantje in tako bo imelo rimsko ljudstvo koncem konca od raznih ver tudi nekaj praktične koristi.

* **Mehiški kmetje zahtevajo orožje.** Na kongresu mehiške agrarne stranke je bilo soglasno zaključeno, da morajo kmetje obdržati orožje. Narejen je bil

apel na zvezno vlado in krajevne oblasti, naj ne poskušajo razorožiti radikalnih kmetov, ker ti so najboljša obramba dežele proti bivšim zemljiščnim baronom in proti revoluciji fašistov in drugih reakcionarnih sil.

Iskre.

* **Moč v organizaciji.** Pri vsaki priliki lahko vidimo, da ima socializem med delavstvom na tisoče onih, ki ž njim simpatizirajo. Toda v boju, ki ga je socializmu naložila zgodovina, ne zmagujejo in odločujejo simpatije, temveč moč. In moč je le v organizaciji. Če ti je socializem simpatičen, moraš zanj tudi delati, kar je pa le tedaj mogoče, ako si v njegovih vrstah. Organiziraj se torej!

* **Orožje v časopisu.** V eni številki »Delavca« vam ne moremo podati vseh modrosti tega sveta. Nudi vam nekoliko pojmov, kakšna je delavska politika, kakšen je položaj delavstva, kakšne interese in zahteve ima delavstvo v zadnjem času. Presojajte o tem sami! Če vam list ugaja, tedaj vam je nujno potreben, da boste lahko redno zasledovali delavsko gibanje, kar je v naših časih potrebno za delavca, ki hoče pomnožiti in povečati svoje znanje.

Znanje je najpoglavitejši pogoj moči. Medved je po naravi veliko močnejši od človeka. Ali medved ne vé, kaj je smodnik in kakšno moč ima. — Človek ima to znanje, zato si lahko napravi puško in postane močnejši od medveda. — Tudi delavstvo si more le z znanjem napraviti potrebno moč. In kje dobi delavstvo potrebno znanje? — Kjer je prostor, da se izobrazi v duhu socializma in razrednega boja. In kje se izobrazi v duhu socializma in razrednega boja?

V vašem kraju nimate izobraževalne organizacije (»Svobode«). Menda nič ne mislite na to, da bi jo ustanovili. — Kar tako se vam zdi, da je ni potreba. Le malo vam je treba pomisliti, da spoznate svojo zmoto. Nimate izobraževalne organizacije, to se pravi, da nimate potrebnega znanja in vpliva na kulturno usmerjanje naroda in delavstva. In kaj pomeni to še? To pomeni tudi, da gospodujejo tisti, ki na kulturno smer naroda in delavstva vplivajo, in to so vaši nasprotniki. Zato se pa tudi ne čudite, ako ne gospodujejo tako, kakor bi bilo dobro za vas, ampak kakor je dobro zanje. Ustanovite v vašem kraju nemudoma podružnico »Svobode«. Pristopite in sodelujte pri delu za gradbo proletarske kulture!

Fina obleka in ošabno ponašanje ne dokazuje kulture. Ta tiči lahko tudi v capah.

Slap poje: Svoj glas najdem, ko najdem svojo prostost.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Dopisniku iz Celja: Notice, ki ste nam jih poslali smo čitali tudi v »Napreju«. Iz dnevnikov ne prepisujemo, razen načelnih stvari. Pošljite torej kaj izvirnega!

V imenu Strok. kom. (P. odb. GDSJ.)

Izdajatelj: Franc Svetek.

Odgovorni urednik: Jože Berdajs.

Tiska tiskarna Makso Hrovatin.

Čevlji domačih tovarn Peter Kozina & Ko z znamko »Peko« so najboliši in najcenejši. Zahtevajte jih povsod. Glavna zaloga na drobno in debelo: Ljubljana, Breg št. 20 in Aleksandrova cesta št. 1.

Priporočila se velika izbira barvastega in navadnega bombaža, perila i. t. d.

KARL PRIBLOG,
Ljubljana, Stari trg št. 12.

PETER CAPUDER

LJUBLJANA, VIDOVDANSKA C. 2.

Ima v zalogi vse telovadne potrebščine.

Ima v zalogi kroje za U. D. R.

Ima v zalogi blago in vse potrebščine za kroje U. D. R.